

nationale arbeidsraad

A D V I E S Nr. 1.363

Onderwerp : Ontwerp van koninklijk besluit betreffende de aspecten van de organisatie van de arbeidstijd die verband houden met het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk

Bij brief van 4 april 2001 heeft mevrouw L. ONKELINX, minister van Werkgelegenheid, het advies van de Nationale Arbeidsraad over het voornoemde ontwerp van koninklijk besluit ingewonnen.

De minister wijst erop dat dit ontwerp de omzetting beoogt van richtlijn 93/104/EG betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd; het analyseert de specifieke risico's van nacht- en ploegenarbeid en organiseert het gezondheidstoezicht voor de betrokken werknemers. De bepalingen van dit besluit zullen worden opgenomen in titel VIII van de Codex over het welzijn op het werk (bijzondere werknemerscategorieën en werksituaties), onder hoofdstuk VI "nachtarbeiders en werknemers in ploegendienst".

De commissie Individuele Arbeidsverhoudingen werd met de bespreking van dit punt belast.

Op verslag van deze commissie heeft de Raad op 17 juli 2001 het volgende eenparige advies uitgebracht.

x x x

ADVIES VAN DE NATIONALE ARBEIDSRAAD

I. ONDERWERP EN DRAAGWIJDTE VAN DE ADVIESAANVRAAG

Bij brief van 4 april 2001 heeft mevrouw L. ONKELINX, minister van Werkgelegenheid, het advies van de Nationale Arbeidsraad ingewonnen over een ontwerp van koninklijk besluit betreffende de aspecten van de organisatie van de arbeidstijd die verband houden met het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

De minister wijst erop dat dit ontwerp de omzetting beoogt van richtlijn 93/104/EG betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd; het analyseert de specifieke risico's van nacht- en ploegenarbeid en organiseert het gezondheidstoezicht voor de betrokken werknemers. De bepalingen van dit besluit kunnen worden opgenomen in titel VIII van de Codex over het welzijn op het werk (bijzondere werknemerscategorieën en werksituaties), onder hoofdstuk VI "nachtarbeiders en werknemers in ploegendienst".

II. STANDPUNT VAN DE RAAD

A. Onderzoek van het ontwerp van koninklijk besluit

De Raad heeft een onderzoek gewijd aan het voorgelegde ontwerp van koninklijk besluit, wat het doel en de ermee gepaard gaande gevolgen betreft.

1. Doel

De Raad wijst erop dat het koninklijk besluit de werkgever verplicht een risicoanalyse te verrichten van alle nacht- en ploegenarbeid om te achterhalen welke nachtprestaties bijzondere risico's dan wel grote lichamelijke of geestelijke spanningen voor de werknemer meebrengen.

Om deze activiteiten in kaart te brengen, moet de werkgever in zijn risicoanalyse de volgende punten definiëren, bepalen en evalueren :

- de oorzaken en de graad van de verminderde waakzaamheid van de werknemer, die reeds zelf is verminderd omwille van de verminderde activiteit van het bioritme 's nachts.
- de oorzaken en graad van de verminderde biologische activiteit in die situatie.

Een indicatieve lijst van de werkzaamheden en de taken betreffende de twee voornoemde punten is als bijlage bij het ontwerp van koninklijk besluit opgenomen.

2. Gevolgen

- a. De Raad merkt op dat, als uit de risicoanalyse blijkt dat een bepaalde nachtprestatie met bijzondere risico's of lichamelijke of geestelijke spanningen of cumulatieve risico's gepaard gaat, de werkgever maatregelen moet nemen door waarborgen in te bouwen, zoals :
 - toepassen van de maatregelen betreffende de arbeidsduur, als bedoeld in artikel 27, § 4 van de arbeidswet van 16 maart 1971 en in elk geval de nachtarbeid beperken tot 8 uren per tijdvak van 24 uren;
 - organiseren van de arbeidstijd, inzonderheid inzake rusttijden en toerbeurtten van de ploegen;
 - zorgen voor gezondheidstoezicht dat specifiek is afgestemd op de bijzondere risico's van de prestaties en op de cumulatieve risico's;
 - organiseren van de werkposten op basis van ergonomische criteria;
 - zoveel mogelijk beperken van de specifieke risico's van de prestatie.
- b. De Raad neemt akte van het feit dat de werknemers in dit kader :
 - aan een medische keuring worden onderworpen vooraleer zij voor nacht- of ploegenarbeid worden ingezet en dat ze ook tijdens het verrichten van nacht- of ploegenarbeid aan een gezondheidsevaluatie worden onderworpen;

- waar mogelijk passend dagwerk moeten krijgen wanneer zij voor nacht- of ploegenarbeid ongeschikt zijn verklaard;
- kunnen vragen om geen nacht- of ploegenarbeid meer te moeten verrichten vanaf 55 jaar;
- ingelicht worden over de risico's waarmee nacht- of ploegenarbeid gepaard gaat, de genomen maatregelen, de overstapmogelijkheden en de beschikbaarheid van de diensten voor medisch toezicht.

B. Beschouwingen omtrent het ontwerp van koninklijk besluit

1. Vroegere werkzaamheden van de Raad

De Raad wijst erop dat hij de kwestie van de omzetting van richtlijn 93/104/EG van de Raad van 23 november 1993 in al haar aspecten heeft onderzocht en dienaangaande op 30 mei 1997 advies nr. 1.184 heeft uitgebracht.

Hierin kondigde hij aan een collectieve arbeidsovereenkomst te zullen sluiten tot regeling van het gedeelte betreffende de arbeidstijd, waarin is bepaald :

- dat nachtarbeiders wier werk bijzondere risico's dan wel grote lichamelijke of geestelijke spanningen meebrengt, niet langer werken dan 8 uren in een periode van 24 uur waarin zij nachtarbeid verrichten;
- dat zulke arbeid die bijzondere risico's dan wel grote lichamelijke of geestelijke spanningen meebrengt, gedefinieerd wordt bij wet of collectieve arbeidsovereenkomst.

Na onderzoek van dit tweede aspect, dat in de richtlijn bepalend is voor het eerste aspect, achtte de Raad het verkieslijk om ter wille van de gezondheid en de veiligheid van de nachtarbeiders geen onderscheid te maken naargelang ze al dan niet arbeid verrichten die bijzondere risico's dan wel grote lichamelijke of geestelijke spanningen meebrengt en om, met strikte naleving van de afwijkingen die de richtlijn toestaat, de arbeidstijd van de nachtarbeiders vast te stellen op 8 uren in een periode van 24 uur.

De Raad heeft dan op 18 juli 2000 de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 76 gesloten tot uitvoering van artikel 27, § 4, 2de alinea van de arbeidswet van 16 maart 1971. Deze overeenkomst bepaalt voor welke nachtarbeiders deze regel geldt.

De Raad vond eenparig dat richtlijn 93/104/EG van 23 november 1993 hiermee perfect was omgezet aangezien dit nieuwe instrument een aanvulling vormde op :

- de wet van 4 december 1998 tot omzetting van sommige bepalingen van de EG-richtlijn 93/104 van 23 november 1993 betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd;
- de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 46 van 23 maart 1990 betreffende de begeleidingsmaatregelen voor ploegenarbeid met nachtprestaties alsook voor andere vormen van arbeid met nachtprestaties, waarvan een hoofdstuk is gewijd aan de voorwaarden om naar een andere arbeidsregeling over te stappen.

2. Standpunt van de Raad

De Raad meent, in het licht van de voorgaande elementen, dat de inhoud van het voorgelegde ontwerp van koninklijk besluit reeds noodzakelijk deel uitmaakt van het huidige positieve recht, zeker als de Codex over het welzijn op het werk en zijn uitvoeringsbesluiten eraan worden toegevoegd.

Deze tekst komt dus bovenop de initiatieven van de Raad en de laatste collectieve arbeidsovereenkomst die hij in deze materie heeft gesloten; deze overeenkomst werd overigens bij koninklijk besluit van 17 september 2000 algemeen verbindend verklaard.

Hij doet dus afbreuk aan en ondergraaft de uiting van de autonomie van de sociale gesprekspartners, zonder dat er een objectieve reden voor is.

De omzetting van richtlijn 93/104/EG van 23 november 1993 kan immers geen argument zijn, vermits alle bepalingen van de richtlijn reeds worden geregeld door het bestaande juridisch apparaat; de sociale gesprekspartners hebben dat apparaat overigens in ruime mate helpen tot stand brengen en zijn, wat het aspect van de arbeidstijd betreft, zelfs verder gegaan dan wat in het ontwerp van koninklijk besluit is vervat.

Het ontwerp van koninklijk besluit is dus overbodig en de Raad spreekt zich dan ook uit tegen deze tekst.

DE SECRETARIS,

DE VOORZITTER,

J. GLORIEUS

P. WINDEY